

prosinec 2009

Dostupnost informací pro žadatele o dlouhodobá víza z Mongolska, Ukrajiny a z Vietnamu (z webových stránek Velvyslanectví České republiky)

Michaela Límová, Tereza Saková

Abstrakt:

Článek se věnuje dostupnosti a relevantnosti informací o podmínkách žádání o dlouhodobé vízum do České republiky pro pracovní migranty z Vietnamu, Mongolska a Ukrajiny. Text čtenáři přibližuje obsah oficiálních webových stránek Velvyslanectví České republiky v těchto třech vybraných zemích a snaží se odpovědět na otázku, zda dostupné informace umožňují cizincům vyřídit si cestu do České republiky samostatně, bez pomoci zástupců zprostředkovatelských agentur.

***

Úvod

Období ekonomické prosperity bylo v České republice neodmyslitelně spojeno s příchodem velkého počtu nových zahraničních pracovníků jak z východoevropských zemí, tak z Asie¹. Tito zahraniční pracovníci na základě dlouhodobého víza za účelem zaměstnání, podnikání či účasti v právnické osobě přicházeli v nebývale vysokém počtu mimo jiné také z Ukrajiny, Mongolska a Vietnamu. Mnoho z nich zpravidla nemělo dostatečné informace umožňující samostatné vyřízení dokumentů potřebných pro cestu do České republiky (dále jen ČR), proto při získávání víz a komunikaci se zastupitelskými úřady často využívali služeb zprostředkovatelských agentur.

Toto informační vakuum postavilo mnohé cizince nejen při vyřizování dokumentů, ale následně i po příchodu do České republiky do závislého postavení na zprostředkovatelích či zaměstnavatelích, pro něž se levná pracovní síla ze zahraničí stala zdrojem leckdy nemalých

---

¹ Počet zaměstnaných cizinců (evidovaných úřady práce i živnostníků) v České republice vzrostl mezi lety 2005 až 2008 (vždy k 31. 12.) z 218 982 na 361 709 osob. Viz http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_zamestnanost.

zisků². Na místě je otázka, kdo by se měl o větší informovanost (nejen) pracovních migrantů přicházejících do České republiky zasazovat?³ Jak se k tomuto tématu staví český stát, nastíní další odstavce tohoto článku.

Text se zabývá srovnáním dostupnosti a relevantnosti informací pro žadatele o dlouhodobá víza (víza nad 90 dnů) zveřejněných na webových stránkách Velvyslanectví České republiky ve Vietnamu, v Mongolsku a na Ukrajině. Cílem článku je posoudit, zda tyto informace opravdu umožňují žadateli vyřídit si dokumenty bez pomoci další osoby, či zda se jedná pouze o formalitu ze strany českého státu, která nekoresponduje se skutečnou potřebou žadatelů při vyřizování dlouhodobých víz.

Obecné podmínky žádání o dlouhodobé vízum dostupné na webových stránkách Velvyslanectví České republiky ve Vietnamu, v Mongolsku a na Ukrajině⁴

Aktuální informace

Proto, aby žadatelé mohli samostatně podat žádost o dlouhodobé vízum do České republiky, je primárně nutné zpřístupnit jim co nejpřehledněji základní dokumenty a informace o nutných krocích spojených s touto procedurou v jejich rodném jazyce. Na otázku, jak tuto potřebu reflektují jednotlivé webové stránky Velvyslanectví ČR ve Vietnamu, v Mongolsku a na Ukrajině, odpovídá následující text.

V současné chvíli (listopad 2009) je matoucí samotná informace o znovuoobnovení (v omezeném rozsahu) vydávání dlouhodobých víz za účelem zaměstnání, podnikání a účasti v právnické osobě s platností od 26. 10. 2009. Tato zpráva se objevila pouze na stránkách Velvyslanectví ČR v Ulánbátaru a v Kyjevě, přičemž se týká také Vietnamu a měla by být zveřejněna i na stránkách Generálních konzulátů Lvov a Doněck (které také přijímají žádosti o dlouhodobá víza).

---

² Viz medializace tohoto tématu: *Agentury na Plzeňsku zneužívají cizince*, dostupné z: <http://www.ct24.cz/regionalni/57866-agentury-na-plzensku-zneuzivaji-cizince/>, *Stát udeřil na agentury práce*, dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-37602920-stat-uderil-na-agentury-prace>, *Tisíce cizinců padly v Česku do otroctví, úřady otrokáře kryjí*, dostupné z: http://www.lidovky.cz/tisice-cizincu-padly-v-cesku-do-otroctvi-urady-otrokare-kryji-p6h-/ln_domov.asp?c=A090806_071745_ln_domov_ter.

³ Důvodů, proč větší informovanost migrantů není v zájmu ani vysílající, ani přijímající země může být hned několik. Jedním z nich může být fakt, že vysílající země mají ze zahraniční migrace svých obyvatel zisky v podobě remitencí, které mohou být vzpruhou pro národní ekonomiku, proto emigraci v mnoha případech podporují. Přijímající země, v tomto případě Česká republika, naopak v těchto migrantech spatřuje levnou pracovní sílu, po které byla až do podzimu roku 2008 velká poptávka, proto zde nebyla vůle se lepší informovaností těchto pracovníků zabývat.

⁴ Čerpáno z webových stránek jednotlivých velvyslanectví: <http://www.mzv.cz/ulaanbaatar/>, <http://www.mzv.cz/hanoi> a <http://www.mzv.cz/kyiv>. Pro překlad vietnamské a mongolské verze internetových stránek byly použity překladače http://www.stars21.com/translator/vietnamese_to_english.html a <http://www.bolor-toli.com/index.php?pageId=10>.

Pouze v Mongolsku dostávají žadatelé v rodném jazyce jasnou informaci o tom, že přijímání žádostí bylo znovuobnoveno. Na Ukrajině už je informace podávána sporně (navíc pouze na české verzi stránek) – žadatelé jsou sice informováni o obnovení možnosti požádat o dlouhodobé vízum za vybranými účely do ČR, pokud ale budou pokračovat v pátrání po náležitostech, které je třeba při žádání odevzdat, budou stále narážet na informaci, že přijímání víz za účelem zaměstnání, podnikání a účasti v právnické osobě je do odvolání pozastaveno. Stránky Velvyslanectví ČR v Hanoji se k tomuto opatření, stejně tak jako v dubnu 2009, kdy bylo přijímání žádostí o dlouhodobá víza za vybranými účely do ČR pozastaveno, nevyjadřují a potenciální žadatele na tuto změnu z neznámých důvodů neupozorňují. Oficiálně je však již ve všech třech zemích přijímání žádostí o dlouhodobé vízum za těmito vybranými účely znovuobnoveno⁵.

Základní informace spojené s žádáním o dlouhodobé vízum do České republiky

Žadatelé, kteří se rozhodnou jako zdroj informací pro žádání o dlouhodobé vízum do ČR využít internetových stránek českých velvyslanectví a generálních konzulátů, jsou v sekci *Vízové informace* nejprve informováni o systému Visapoint, který byl v každé ze tří vybraných zemí v průběhu roku 2009 zaveden.

Tento registrační systém nahrazuje předchozí call centra⁶ a zavádí podmínku povinné registrace přes internet pro všechny žadatele o dlouhodobé vízum do České republiky. Po registraci v tomto systému, která je podmíněna vlastnictvím funkční emailové adresy, má být žadateli přidělen konkrétní den a hodina, kdy se má dostavit na velvyslanectví za účelem podání své žádosti⁷. Systém má dle informací uvedených na stránkách Ministerstva zahraničních věcí zajišťovat “zejména rovný a spravedlivý přístup ke každému cizinci (žadateli o vízum), zajištění stejných podmínek pro podání žádostí o dlouhodobá víza na zastupitelském úřadě, zvýšení efektivity vízového procesu a v neposlední řadě pohodlí samotného žadatele”⁸.

---

⁵ O této skutečnosti informují stránky Ministerstva zahraničních věcí, viz http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/pozastaveni_prijimani_zadosti_o_viza_k.html.

⁶ Ještě v září 2009 bylo na stránkách ZÚ Ulánbátar uvedeno spojení na speciální telefonní linku velvyslanectví s možností zapsání do pořadníku pro podání žádosti o dlouhodobé vízum. Na lince byly poskytovány i informace o potřebných náležitostech pro účely žádání o krátkodobé či dlouhodobé vízum do ČR, úředních hodinách konzulárního úseku a ověřovací a poplatkové agendě, a také informace o tom, že přes operátora linky se lze zařadit do pořadníku pro podání žádosti o dlouhodobé vízum do ČR. Odkaz na telefonní linku byl však již ze stránek definitivně odstraněn. Nároky těchto žadatelů mají být v současné chvíli, tedy po odvolání pozastavení vydávání dlouhodobých víz, řešeny přednostně. Autorka (M. Límová) se pokusila zatelefonovat na uvedenou linku, ale zaměstnanec telefonní linky ji anglicky sdělil, že má chybné telefonní číslo a že volané číslo je pouze „podobné číslo ambasády“.

⁷ Adresy i otevírací hodiny jednotlivých úřadů jsou zveřejněny na stránkách všech velvyslanectví i generálních konzulátů.

⁸ Viz http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/visapoint/index.html.

Zavedení systému Visapoint pravděpodobně přináší spravedlivé podmínky pro registraci. Avšak v prostředí, kde jsou možnosti přístupu žadatelů k internetu velmi omezené a mnoho z žadatelů pravděpodobně nemá s jeho používáním zkušenost a nevlastní emailovou adresu, může být registrace do tohoto systému pro žadatele také velkou překážkou a vzniká tak prostor pro využití pomoci dalších osob. Podmínky jsou nastaveny tak, že žadatele může do systému Visapoint zaregistrovat kdokoliv, důležité však je, že žadatel se k pohovoru musí dostavit osobně. V současné chvíli (k 23. a 24. 11. 2009) se stránky www.visapoint.eu nezobrazují, primárně zde tedy není možnost se ke schůzce za účelem podání žádosti o dlouhodobé vízum do ČR na velvyslanectví či generálním konzulátu objednat⁹, což je velmi závažný nedostatek.

Po registraci v systému Visapoint je pak žadatel na základě pokynů uvedených na webových stránkách všech třech velvyslanectví povinen předložit žádost o vízum nad 90 dnů (žádost o udělení schengenského víza), cestovní doklad, dvě shodné barevné fotografie, doklad potvrzující účel pobytu na území ČR (povolení k zaměstnání vydané úřadem práce v ČR nebo žádost o vydání povolení k zaměstnání), doklad o zajištění ubytování na dobu požadovaného pobytu na území ČR, výpis z evidence rejstříku trestů státu, jehož je žadatel státním občanem, lékařskou zprávu potvrzující, že netrpí závažnou infekční chorobou (TBC, syfilis nebo HIV infekce¹⁰) a kopii cestovního dokladu¹¹. Žadatelé jsou také informováni o povinnosti uzavření cestovního pojištění¹² a obnosu, kterým musí při cestě do České republiky disponovat. Stránky pak již neinformují žadatele o tom, do kolika dní by měli být o ne/udělení víza vyrozuměni. Tato důležitá informace je zde skryta pod slovy „v zákonem stanovené lhůtě“, na základě čehož si žadatelé s největší pravděpodobností neudělají potřebnou představu o době stanovené pro vypořádání jejich žádosti.

Přestože podmínky pro podání žádosti o vízum nad 90 dní jsou pro všechny tři země stejné, liší se poplatky s touto procedurou spojené, a to následovně: na Ukrajině a v Mongolsku činí částka za podání víza nad 90 dnů 2 500 až 2 800 Kč (v závislosti na typu víza¹³), ve Vietnamu je to pak 4 200 Kč¹⁴.

---

⁹ V telefonickém rozhovoru ze dne 23. 11. 2009 Mgr. Jan Vyčítal z Ministerstva zahraničních věcí sdělil, že se jedná pouze o výpadek systému a že situaci řeší.

¹⁰ HIV infekce již byla ze seznamu chorob vyřazena, nicméně všechny webové stránky ji stále uvádí.

¹¹ Všechny dokumenty, včetně samotné žádosti, pak musí být přeloženy do českého jazyka.

¹² Dle zákona č. 326/1999 Sb. je cizinec povinen před vyznačením víza typu C a typu D předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění, které uhradí náklady léčení v souvislosti s úrazem nebo náhlým onemocněním na území ČR, včetně nákladů spojených s převozem nemocného do státu, jehož cestovní doklad vlastní, popřípadě do jiného státu, ve kterém má povolen pobyt, a to do výše minimálně 30 000 EUR po dobu pobytu na území ČR. Pokud žadatel nepředloží relevantní doklad do konce zákonné lhůty pro vyřízení žádosti, zastupitelský úřad žádost zamítne.

¹³ Víz k pobytu nad 90 dnů jsou dva typy: D a D+C. Vízum typu D se uděluje za účelem zaměstnání, podnikání, výkonný manažer-účast v právnické osobě, studia, sloučení rodiny a za účelem sportovním nebo zdravotním. Vízum k pobytu typu D+C je udělováno za účelem převzetí povolení k trvalému pobytu, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem sloučení rodiny, nebo studia nebo vědeckého výzkumu na území ČR. Takto udělené vízum umožňuje

Doplňujících praktické informace pro žadatele o dlouhodobé vízum

Praktické informace k výše zmíněným požadavkům se následně začínají na jednotlivých stránkách lišit, zejména co do rozsahu. Všechna tři velvyslanectví zveřejňují vzor žádosti o vízum nad 90 dnů, kterou si žadatelé mohou stáhnout a vyplnit. Pouze v případě Ukrajiny je však žádost dostupná v rodném jazyce žadatelů, tedy v česko-ukrajinské verzi a na stránkách lze nalézt také přehledný vzor pro její vyplnění s vysvětlivkami v ukrajinštině. Stránky Velvyslanectví ČR v Ulánbátaru a v Hanoji takovými vzorem nedisponují a žádost je pouze česko-anglicky, což je pravděpodobně pro mnohé žadatele nepřekonatelná překážka pro její samostatné vyplnění¹⁵.

Stránky Velvyslanectví ČR v Ulánbátaru pak jako jediné uvádějí adresu zdravotnického zařízení, kde je možné absolvovat lékařské vyšetření pro účely získání lékařské zprávy, jež je žadatel povinen ke své žádosti přiložit, což může být pro žadatele ulehčením¹⁶. Portál Velvyslanectví ČR v Kyjevě naopak nabízí zevrubné informace o nutnosti zdravotního pojištění v ČR a cestovního pojištění, spolu se seznamem pojišťoven, kde může být povinné cestovní pojištění sjednáno (další dva sledované portály tento užitečný údaj neposkytují).

Informace o rizicích spojených s pobytem v České republice za účelem zaměstnání

Obecně lze říci, že snaha varovat migranty před negativními zkušenostmi jejich krajanů s prací v ČR je na webových stránkách Velvyslanectví ČR v Kyjevě a v Hanoji nulová. Pouze stránky Velvyslanectví ČR v Ulánbátaru se alespoň částečně snaží o snížení zranitelnosti pracovních migrantů mířících do ČR skrze informační kampaň realizovanou Mezinárodní organizací pro migraci Praha.

Na webových stránkách lze nalézt letáky, jejichž cílem je upozornit potenciální mongolské pracovníky na rizika spojená s odchodem do ČR a realitu života jejich spoluobčanů v ČR. Uvedené informace poukazují na případy nečestného jednání se zahraničními pracovníky, na odlišnost přislíbených pracovních a mzdových podmínek a životní realitu Mongolů po příjezdu do ČR. Je zde také zdůrazňována nutnost mít pracovní smlouvu (rozhodnutí úřadu práce nestačí) a povinnost cizince se po příjezdu do České republiky ohlásit na oddělení cizinecké policie v místě ubytování.

---

pobyt jak v ČR, tak i v jiných zemích schengenského prostoru po dobu prvních 90 dnů jeho platnosti. Po uplynutí této doby vízum D+C platí pouze jako D, tj. jako národní vízum pouze na území ČR. Na vycestování do domovské země a na cesty do třetích zemí je vždy nutné obrátit se na příslušný zastupitelský úřad.

¹⁴ Mezi ČR a Vietnamem není uzavřena Dohoda o zjednodušení vízového režimu, viz http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/sazebnik_vizovych_poplatku/index.html.

¹⁵ Žádost dostupná na stránkách Velvyslanectví ČR v Hanoji je navíc ve velmi špatné kvalitě.

¹⁶ S tím je však spojeno riziko, že pokud by mělo na vydávání lékařské zprávy monopol pouze jedno lékařské zdravotnické zařízení, může se vydávání lékařské zprávy stát zdrojem zisků pro některé osoby (zprostředkovatele, v dalším případě i zdravotníky).

Leták také ve stručnosti popisuje, co by si měl zájemce o cestu do ČR za prací zjistit, aby se vyhnul problémům, které často postihují jeho spoluobčany. Doporučuje se také nespoléhat pouze na zprostředkovatelské agentury, ale získávat informace i u lidí, kteří v ČR pracovali, z internetu atd.¹⁷. Na letáku jsou také uvedeny důležité skutečnosti o vízech, například že v ČR lze pracovat pouze na pracovní vízum (turistické vízum nelze na pracovní měnit) a že pracovní vízum se vydává přímo na konkrétní pracovní pozici. Cizinci jsou upozorňováni na skutečnost, že po příjezdu do ČR je velmi obtížné změnit pracovní pozici. V případě, že žadatel potřebuje prodloužit pracovní vízum, je mu doporučeno vyhledat pomoc českých neziskových organizací.

Žadatelé jsou varováni před hrozící závislostí na zprostředkovatelích práce působících pod hlavičkami pracovních agentur, která může vést ke „ztrátě legálního pobytu, ztrátě peněz, poškození zdraví nebo dokonce k zotročení“. Nedoporučuje se podepisovat dokumenty, které jsou pouze v českém jazyce a žadatel nerozumí obsahu, a také dávat nikomu do držení osobní dokumenty.

Tyto informace mohou být pro cizince, kteří se k nim ještě před samotným podáním žádosti o pracovní povolení (i v jejím průběhu) dostanou, užitečné, a zároveň přispívají k větší spoluodpovědnosti migranta za svou situaci. Proto je otázkou, z jakého důvodu je neuvádějí i další dva zmiňované portály.

Závěr

Na základě srovnání vybraných webových stránek lze konstatovat, že všechny tři sledované stránky uvádějí alespoň základní informace potřebné pro podání žádosti o vízum za účelem zaměstnání, podnikání či účasti v právnické osobě, avšak nelze jednoznačně říct, že by informace plně reagovaly na potřeby a možnosti žadatelů.

Samotnou překážkou při získávání informací o procesu žádání o dlouhodobé vízum z internetových stránek Velvyslanectví ČR může být jejich velká nepřehlednost. Řazení zpráv není vždy logické, některé informace jsou velmi těžko dohledatelné a objem informací, které mohou být pro žadatele hodnotné, se na všech třech sledovaných portálech liší. Proto, aby žadatel zjistil všechny informace potřebné pro samostatné podání žádosti, musí být zběhlý v používání internetu a musí mít dostatečné odhodlání a trpělivost.

---

¹⁷ Migrantům je doporučeno zjistit si předem zejména jméno společnosti, pro kterou budou pracovat, popis pozice, sídlo společnosti, místo, kde budou bydlet, kolik za ubytování zaplatí, jaká bude jejich čistá mzda (s poznámkou o současné výši minimální mzdy v ČR). Všeobecně se doporučuje spolupracovat s prověřenými agenturami a českými zaměstnavateli.

Dalším nedostatkem je zveřejňování některých důležitých zpráv, jako například oznámení o obnovení přijímání žádostí o dlouhodobá víza do ČR, pouze v českém či anglickém jazyce, nikoliv v jazyce žadatele. Z toho lze usoudit, že takto uveřejněné oznámení je pouhou formalitou, cílem však není seznámit s ním samotného žadatele. Za vstřícné gesto pak nelze považovat ani zveřejnění žádostí, které jsou ve dvou ze tří případů v jazycích, jež žadatelé neovládají, což jim znemožňuje formuláře samostatně vyplnit.

Otázkou je, do jaké míry budou právě potenciální žadatelé o vízum za účelem zaměstnání či podnikání v ČR hledat informace na internetu, respektive jaká je všeobecně dostupnost internetového připojení ve vysílajících zemích. Hlavním zdrojem informací pro tyto migranty budou pravděpodobně stále ještě jiné, méně oficiální zdroje, přesto by se však takovýto argument neměl stát obhajobou skoupých či nepřeložených informací uvedených na webových stránkách Velvyslanectví ČR v Hanoji, Ulánbátaru a v Kyjevě.

Nepřehlednost webových stránek, omezené množství informací a celkově špatná dostupnost internetu ve třech sledovaných zemích pravděpodobně znesnadňuje mnohým lidem celou proceduru podání žádosti o dlouhodobé vízum a vzniká zde prostor pro využití služeb zprostředkovatelů. Důležitou změnou v souvislosti se zavedením systému Visapoint ovšem je, že se žadatel na zastupitelský úřad musí dostavit osobně, což by mohlo vliv zprostředkovatelů při vyřizování dokladů omezit a zároveň by zde při osobním setkání mohl vzniknout prostor pro předání alespoň základních potřebných informací pro migranty odcházející do ČR (např. v podobě tištěného letáku).

Článek vznikl v rámci projektu "Migrační politika v krizi" Multikulturálního centra Praha za podpory nadace Open Society Fund Praha.

O autorkách:

Michaela Límová je absolventkou magisterského programu sociální práce na FF UK. Pracovala v oblasti služeb péče o duševní zdraví a řízení neziskových organizací. V současné době působí jako sociální pracovníce v Centru pro integraci cizinců Praha. Publikovala v odborných časopisech Sociální práce/Sociálna práca, Konfrontace a Psychoterapie.

Kontakt: michaela(at)nextra.cz.

Tereza Saková je studentkou Univerzity Palackého v Olomouci, oboru Sociální a humanitární práce. V současnosti působí jako redaktorka na webovém portálu www.migraceonline.cz.